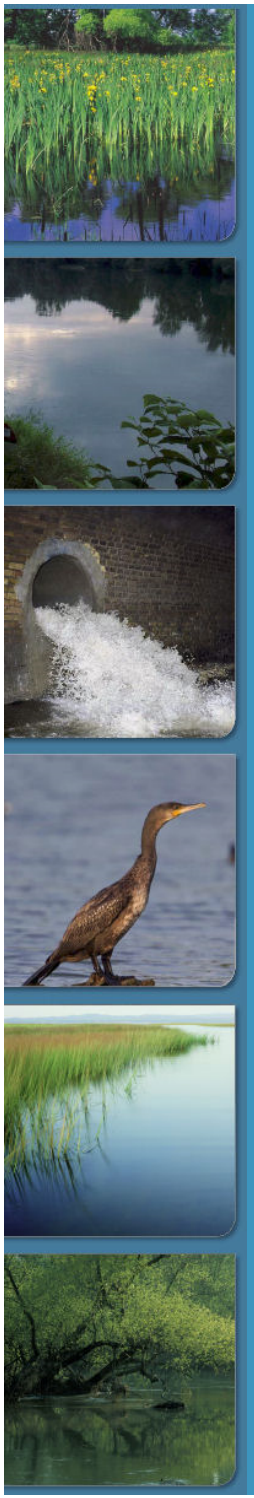

A Zala tervezési alegységre javasolt intézkedések

Vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek állapotának javítása

A Vízgyűjtő-gazdálkodás Tervezés
társadalmi bevonásának fóruma

Zalaszentgrót, 2009. július 9.

Hamza István NYUDUKÖVIZIG
Déri Lajos területi tervező SOLVEX Kft.

"Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítése" (KEOP-2.5.0/A)

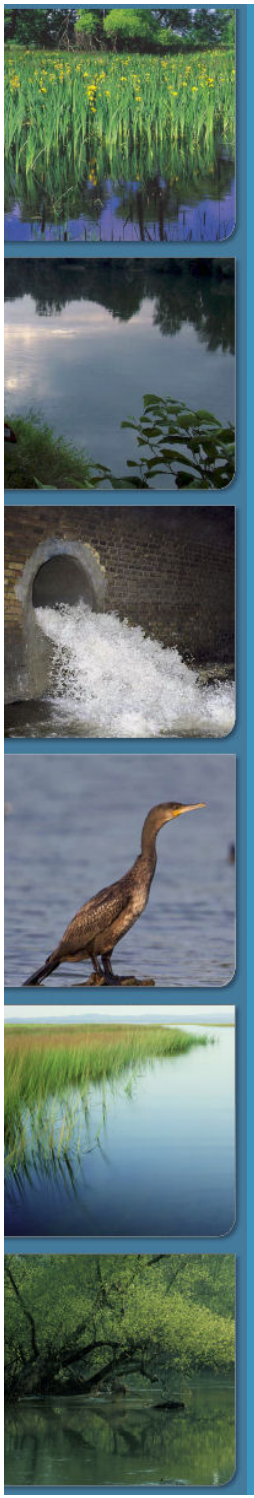

Tartalomjegyzék

- Az alegység és a fő víztestek
- Jelentős vízgazdálkodási problémák
- Erősen módosított és mesterséges víztestek
- A vizek jelenlegi állapota
- Célkitűzések és mentességek
- Mentességek okai
- Javasolt intézkedések

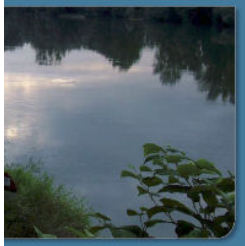

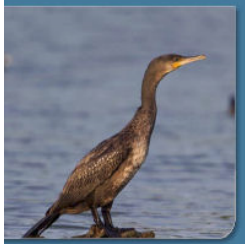
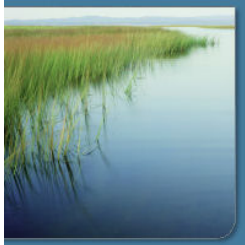
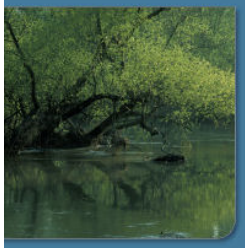

Zala alegység

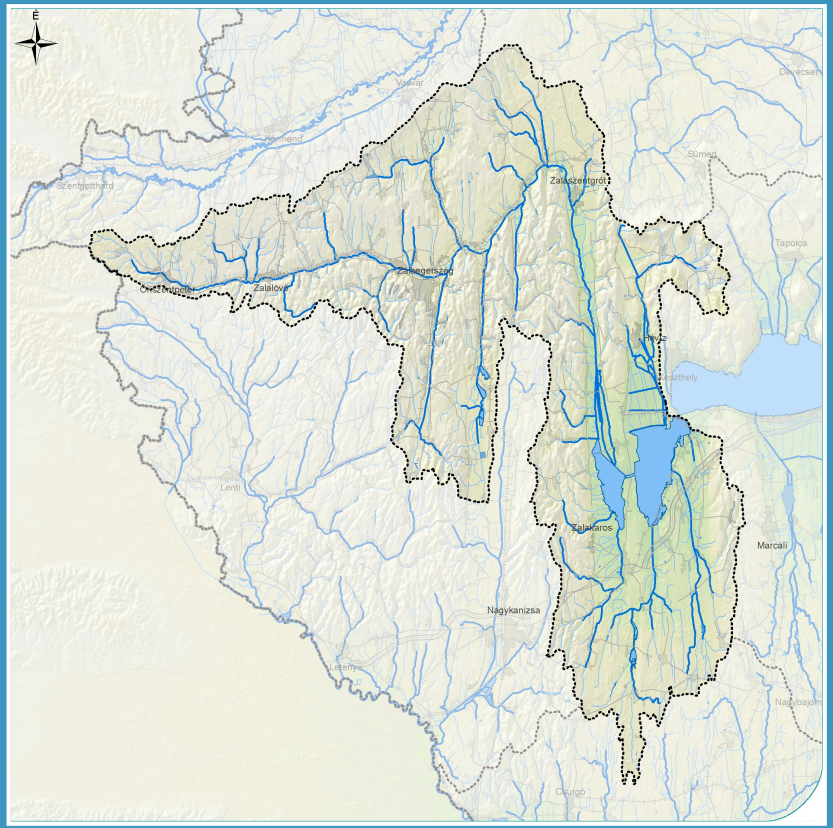

Az alegységen található kistájak: Egerszeg-Letenyei dombság, Zalaapáti-hát, Zalavári-hát, Kis-Balaton-medence, Felső-Kemeneshát, Felső- és Alsó-Zala-völgy, Nyugat- és Kelet-Belső-Somogy

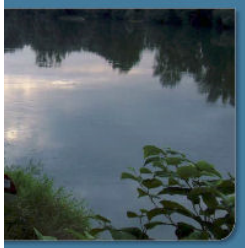

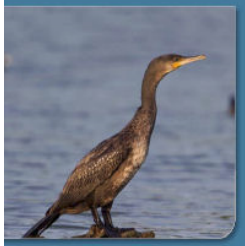

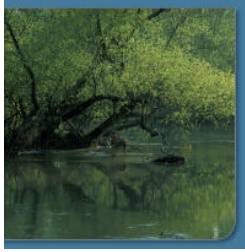

Zala alegység vizei

(jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestek)

Főbb vízfolyások:

- Zala
- Szentmihályi-patak
- Felső-Válicka
- Sárvíz
- Szévíz
- Foglár-csatorna
- Széplaki-patak
- Csörgető-patak
- Nádas-patak
- Kiskomáromi-csatorna
- Zala-Somogyi-határárok
- Gyöngyös-folyás
- Marótvölgyi-csatorna

Állóvizek:

- Kis-Balaton I. és II. ütem
- Szévíz menti tőzeg-bányatavak
- Varászlói-halastavak

Főbb felszín alatti víztestek:

- Zala-vízgyűjtő porózus (rétegvíz)
- Zalai-dombság, Balaton-vízgyűjtő porózus (rétegvíz)
- Délnyugat-dunántúli porózus termál (DÉDU-KÖVIZIG)
- Nyugat-dunántúli termálkarszt
- Közép-dunántúli termálkarszt

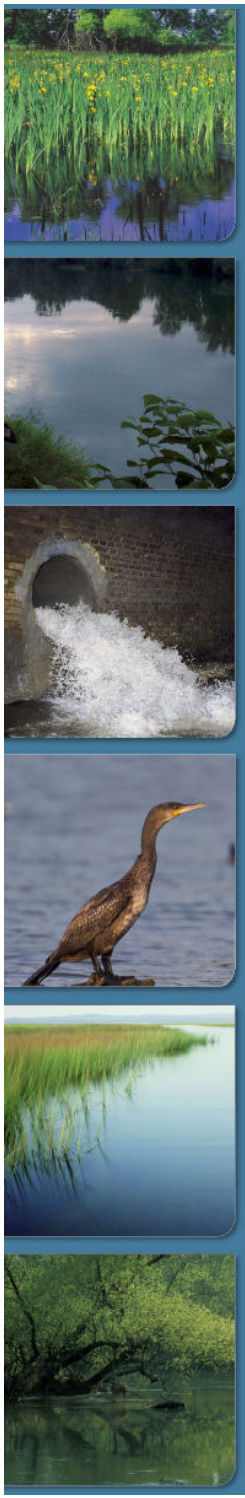

Jelentős vízgazdálkodási problémák

Vízfolyások és állóvizek

1. Vízfolyások és állóvizek szabályozottsága

- Völgyzárógátas tározók
- Rendezett mederforma
- Fenékgátak, fenékküszöbök, hosszirányú szabályozottság
- Nem megfelelő fenntartás
- Megfelelő zonáció hiánya

2. Tápanyag és szervesanyag terhelés

- Kommunális és illegális szennyvízbevezetés
- Kommunális hulladéklerakók és állattartó telepek
- Tározók és halastavak bevezetése
- Diffúz szennyezések mezőgazdasági és települési területekről

3. Sótartalom és hőterhelés

- Termálvíz bevezetés

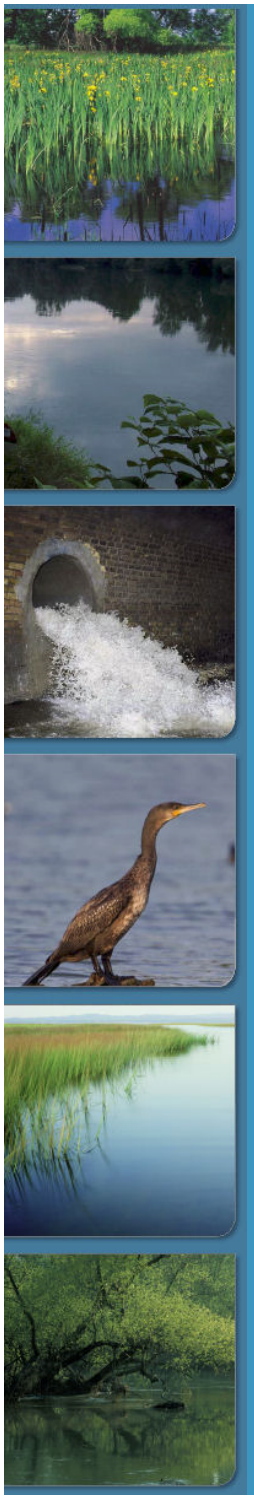

Jelentős vízgazdálkodási problémák

Felszín alatti vizek

1. Nitrát és ammónium szennyezésekkel kapcsolatos problémák

- Diffúz szennyezések mezőgazdasági és települési területekről

  Szennyezés által érintett víztípus: talajvíz

2. Egyéb szennyezések

- Diffúz mezőgazdasági növényvédőszer szennyeződések

  Szennyezés által érintett víztípus: talajvíz

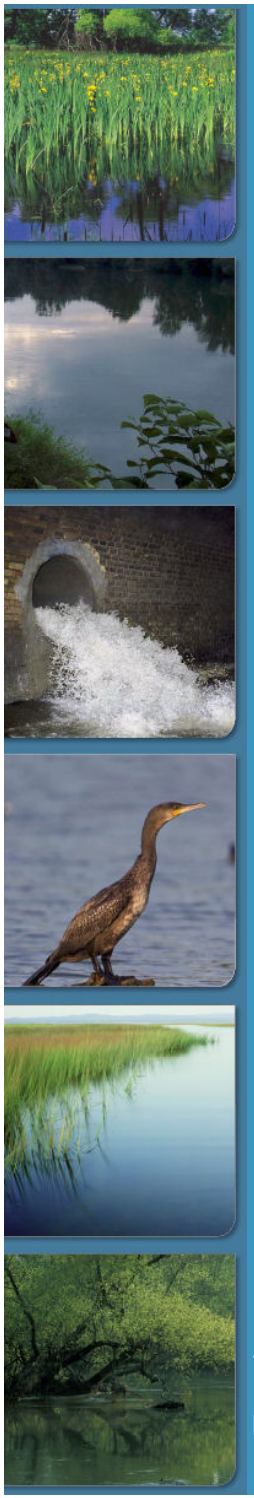

Erősen módosított víztestek

Víztestek	Módosítottság oka
Szentjakabi- és Magyarósdi-patakok	Tározók rekreációs, hordalékfogás és árvíz-csúcs csökkentése céljából
Szőcei-patak	Egy rekreációs célú tározó
Szentmártoni- és Ságodi-patakok	Tározók hordalékfogás és rekreációs célból
Nagytilaji-patak	Völgyzárógátas halastó van a víztesten
Csörgető-patak (Zala vízgyűjtőn)	Tározók rekreációs és halászati célból
Nádas-patak	Tározók halászati, rekreációs és árvízi célból
Zalacsányi-patak	Tározók hordalékfogás és rekreációs célból
Esztergályi-patak	A tározók az árvízi kockázatot csökkentik
Zala-Somogyi-határárok és felső vízgyűjtője	Oldaltározós és völgyzárógátas tározók halászati hasznosítással
Gyöngyös-folyás középső	Az árvízi kockázatot csökkenti a jobb parti töltés

??? Egyetért-e azzal, hogy a megadott indok alapján erősen módosított víztestté kell nyilvánítani az adott víztestet?

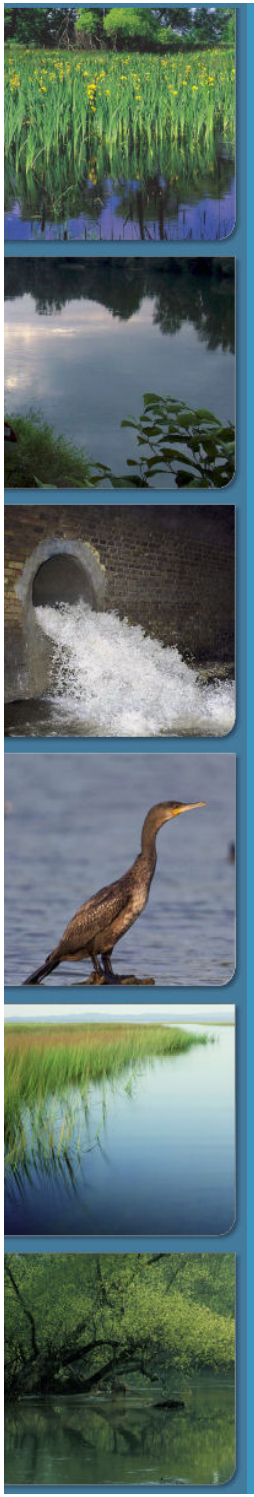

Mesterséges víztestek I.

Víztestek	Létrehozás oka
Sármelléki-belvízcsatorna	Belvízelvezetés céljából
Kis-Zala	Belvízelvezetés céljából
Kis-Zala övcsatorna	Kis-Zala belvízöblözet vízelvezetése céljából
Kiskomáromi-csatorna	Mocsarak lecsapoló csatornája

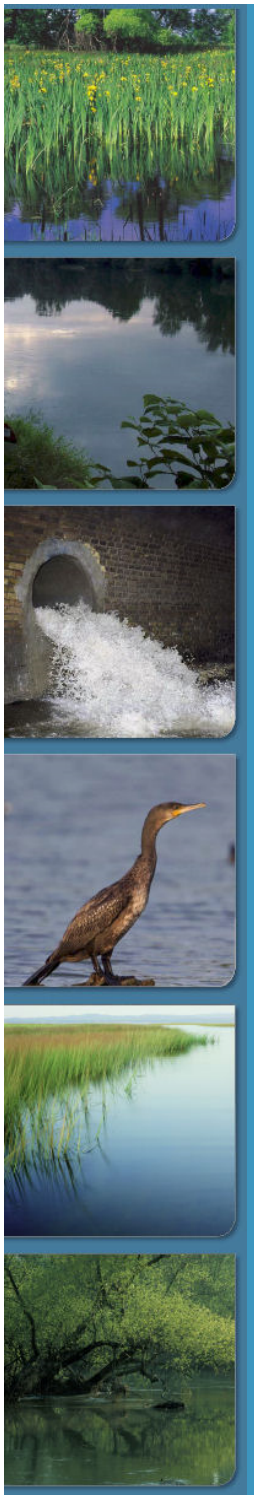

Mesterséges víztestek II.

Víztestek	Létrehozás oka
Vindornya-csatorna	Tőzegkitermelés után, árvízkezelő meder
Óberek-csatorna	Csapadékvíz-befogadó, -elvezető csatorna
Páhoki-övcsatorna észak	Lecsapoló csatorna, töltésezett belvízelvezetés
Páhoki-övcsatorna dél	Belvízelvezetés céljából
Gyöngyös-folyás alsó	Belvízelvezetés céljából
Hévíz-folyás	A Hévízi-tó túlfolyó vízét vezeti el
Hamvasréti-főcsatorna	Belvízelvezetés céljából
Hévíz-Páhoki-belvízcsatorna	Belvízelvezetés céljából
Hévíz-Páhoki-csatorna	Belvízelvezetés céljából
Északi-keresztcsatorna	Belvízcsatorna
Középső-keresztcsatorna	Belvízelvezetés céljából
Déli-keresztcsatorna	Belvízelvezetés céljából
Egyesített övcsatorna	Belvízöblözet vízelvezetése céljából
Pörös-árok	Belvízelvezetés céljából
Marótvölgyi-csatorna	Lecsapoló csatorna, belvízelvezetés céljából
Zala-Somogyi határárok	Belvízelvezetés céljából

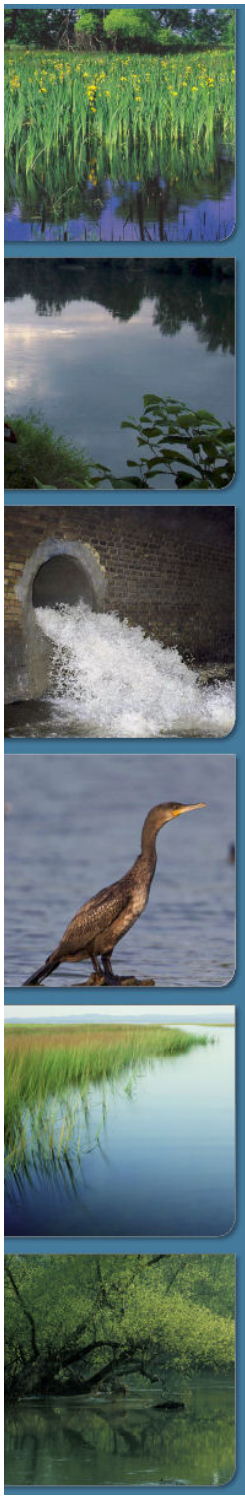

A vizek állapota jelenleg

Vízfolyások - összesen 50 db víztest

Ebből 6 jó, 20 nem jó, 24 adathiány miatt nem dönthető el

Állóvizek – összesen 7 db víztest

Ebből nincs jó, 2 nem jó, 5 adathiány miatt nem dönthető el

Felszín alatti vizek – összesen 7 db víztest

Mennyiségi probléma nincs, kémiai minősítés alapján 3 db víztest nem jó állapotú

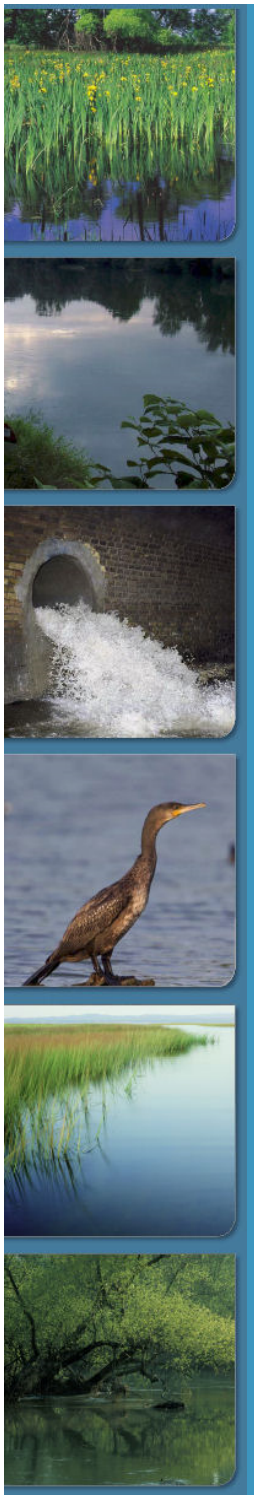

Célkitűzések és mentességek

	Jelenleg jó állapotú (%)	Jó állapot/potenciál elérése		
		2015-ig (%)	2021-ig (%)	2027-ig vagy később (%)
Vízfolyások és állóvizek:	**10,9**	**3,5**	**45,6**	**40,0**
Természetes	**15,0**	**-**	**75,0**	**10,0**
Mesterséges	**11,6**	**3,8**	**3,8**	**80,8**
Erősen módosított	**-**	**9,1**	**90,9**	**-**
Felszín alatti vizek:	**57,0**	**-**	**-**	**43,0**

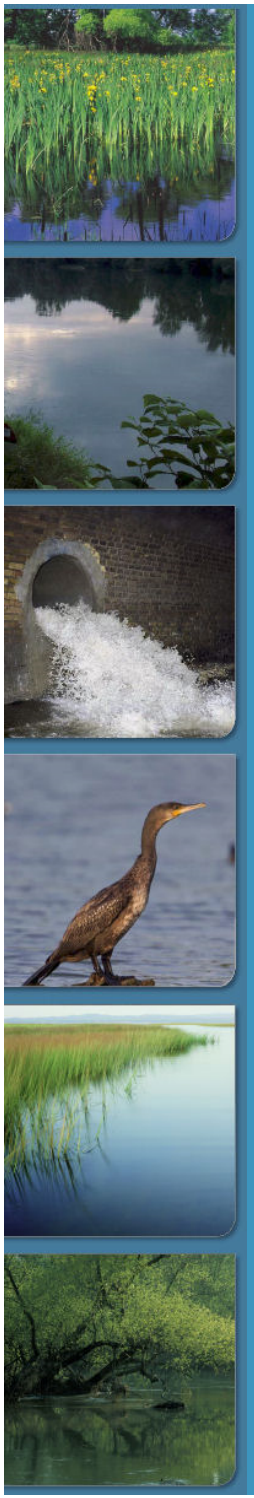

2015 utáni határidők okai

Időbeni mentességek főbb okai:

- Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák miatt
- Az intézkedések után az ökoszisztémák helyre állásához időre van szükség (felszíni víztestek)
- Műszaki megvalósítás időigénye, vagy adminisztratív korlátok (Varászlói-halastócsoport)
- Az intézkedések után a felszín alatti víz minőségi állapotának helyreállásához időre van szükség (felszíni alatti víztestek)

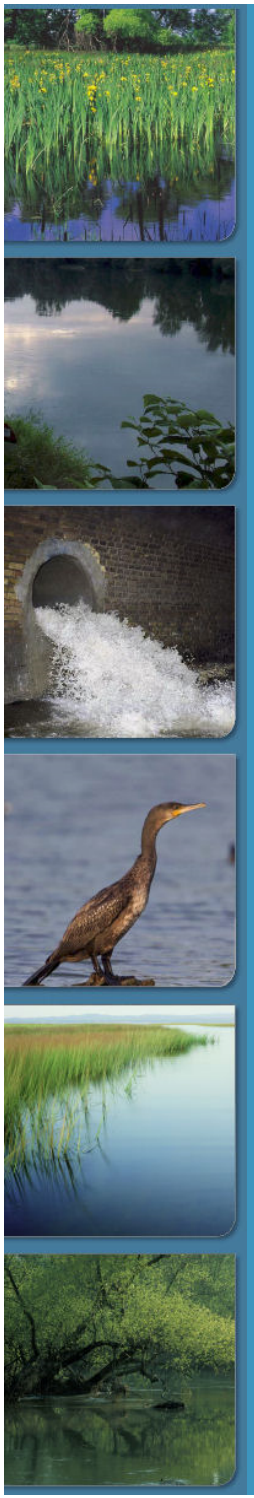

Főbb intézkedések csoportosítása

1. Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése
2. Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása
3. Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése
4. Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása
5. Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések
6. Átfogó, országos intézkedések

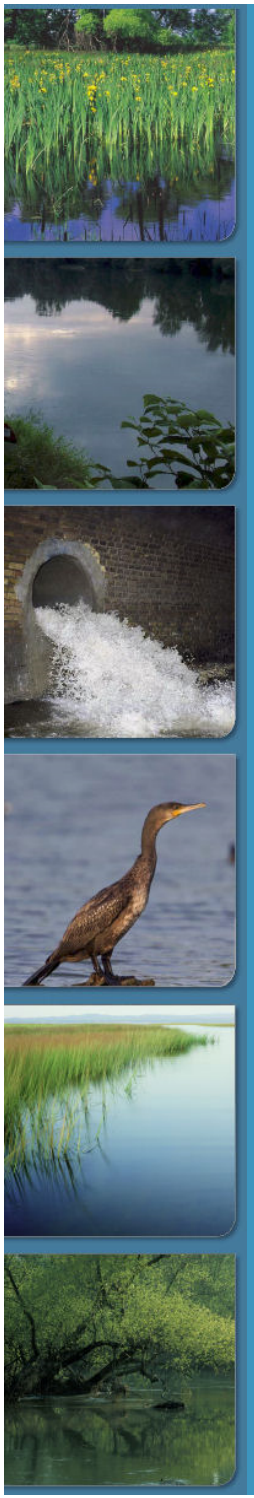

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése I.

1. Területi agrárintézkedések

- Agrár-környezetvédelmi intézkedések és művelési mód váltás
- Művelési ág váltás és fenntartása
- Állattartótelepek korszerűsítése

A legtöbb víztest vízgyűjtőjén, pl.: Zala, Szélvíz, Nádas-patak

Megvalósító: mezőgazdálkodási gazdálkodók

Finanszírozók: mezőgazdálkodási gazdálkodók, az állam a keletkező hátrányok és bevétel kiesések kompenzálója

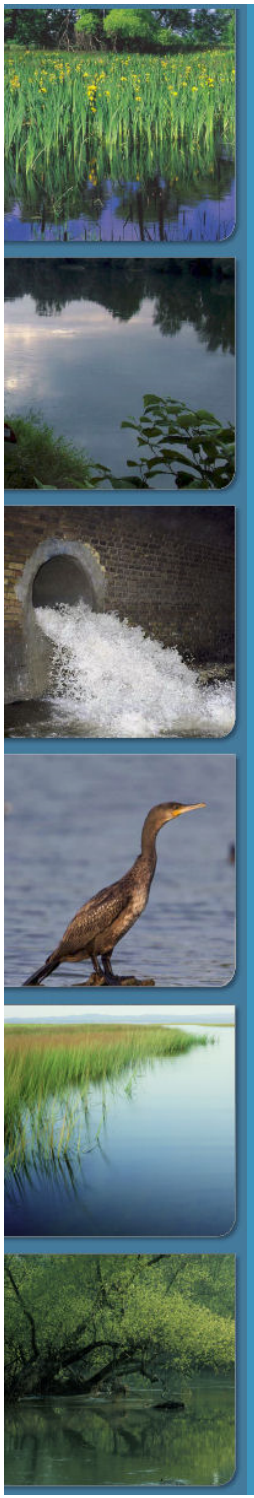

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése II.

2. Vízfolyások és állóvizek rehabilitációja

- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok kialakítása

Az legtöbb víztesten, pl.: Sárvíz-patak, Felső-Válicka patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

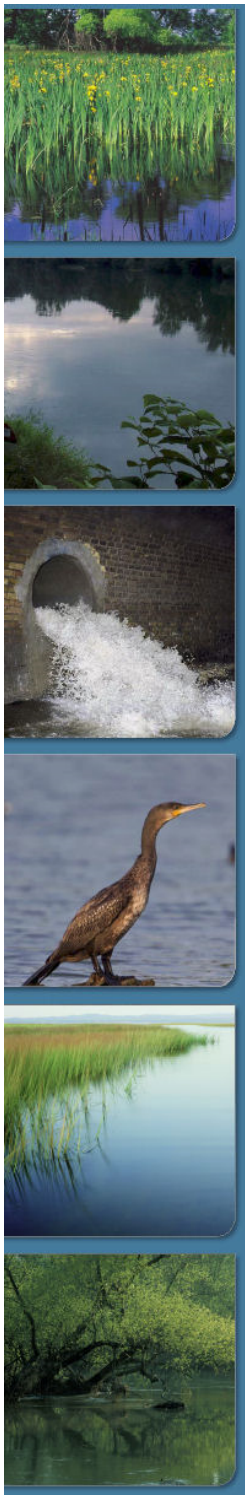

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése III.

3. Csatornázás és szennyvízelhelyezés

- Szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint
- Meglévő szennyvíztisztító telep hatásfokának növelése

A Szennyvíz Program a teljes alegységet érinti

Megvalósító és finanszírozó: víziközmű tulajdonos (állam, önkormányzat), a finanszírozáshoz az állam támogatást biztosít

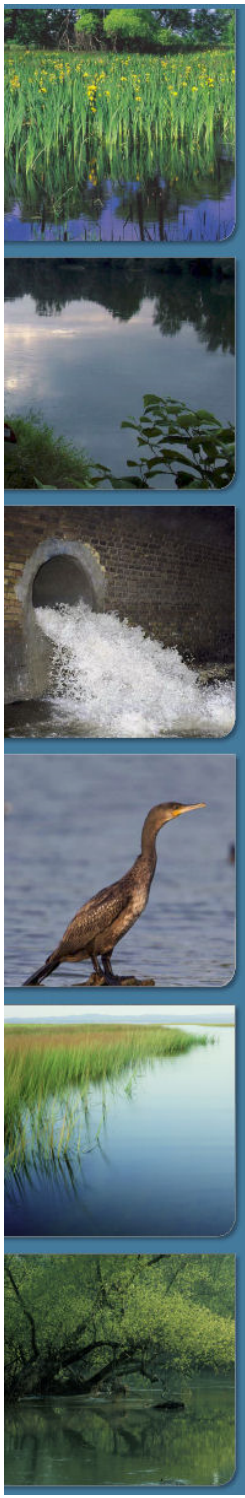

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése IV.

4. A halastavi és a horgászati hasznosítás jó gyakorlata

- Jó halgazdálkodási és horgászati gyakorlat
- Tározók üzemeltetése az alvízi szempontok figyelembevételével

A völgyzárógátas és oldaltározós halastavak valamint a horgászati hasznosítással érintett víztesteken, pl.: Nádas-patak, Csörgető-patak, Esztergályi-patak, Zalacsányi-patak, Szőcei-patak

Megvalósító és finanszírozó: a tározó tulajdonosa, kezelője, halászati, horgászati célú vízhasználó, a megvalósításhoz állami pályázati források vehetők igénybe

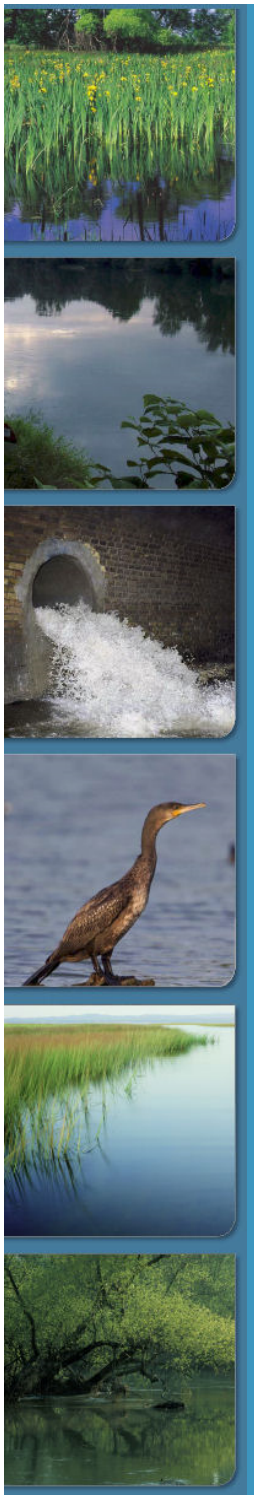

Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása I.

1. Termálvíz bevezetések korlátozása

- Használt termálvíz közvetlen bevezetések felülvizsgálata, pl.: Szélvíz, Zala, Gyöngyös-folyás

Megvalósító és finanszírozó: a kibocsátók

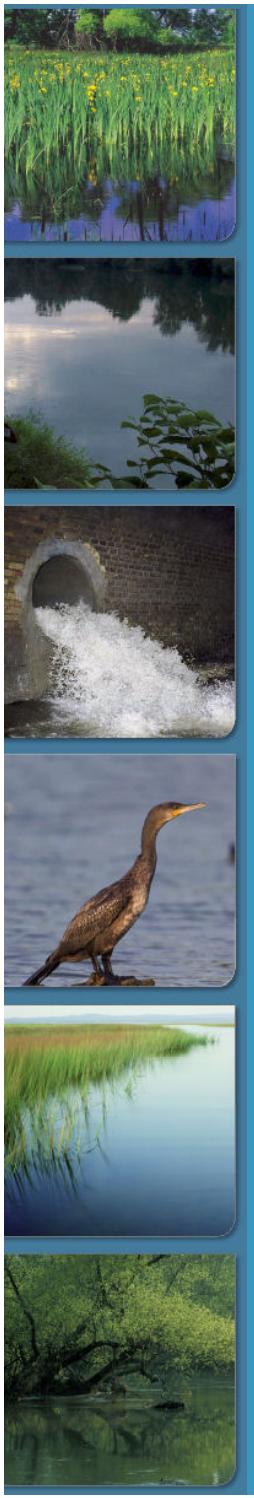

Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása II.

2. Felszín alatti vizeket veszélyeztető, ipari és mezőgazdasági eredetű szennyezett területek feltárása, kármentesítése

Az ipari és mezőgazdasági szennyeződések lokális jellegűek, talajvíznél mélyebb vízadó szinteket nem érintenek.

A vízgyűjtő egészét tekintve hatásuk, jelentőségük nem számottevő. Az ismertté vált szennyezőforrások, szennyeződések felszámolása folyamatosan történik.

Megvalósító, költségviselő:

Szennyezett területek tulajdonosa, kezelője. Az állami és önkormányzati felelősségi körbe tartozó szennyezések felszámolására a KEOP biztosít forrásokat.

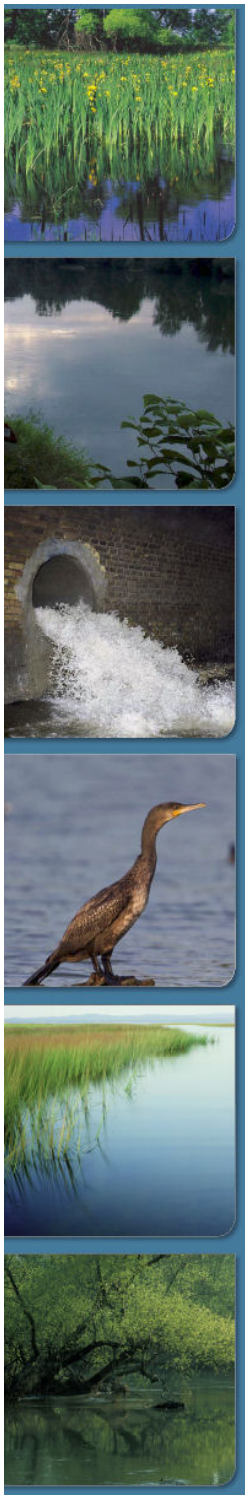

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése I.

1. Kis és közepes vízfolyások rehabilitációja

- Mederrehabilitáció bel- és külterületen, a meder fenntartásával
- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok kialakítása

Az összes kis víztesten, pl.: Sárvíz-patak, Felső-Válicka patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

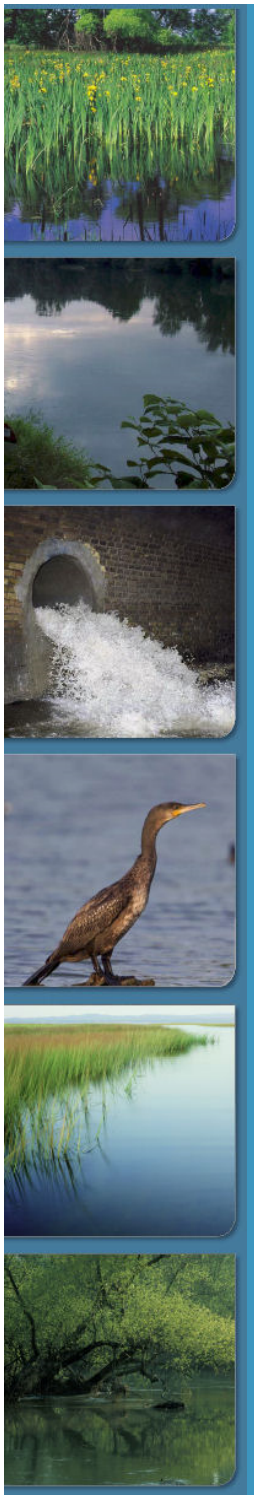

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése II.

2. Nagy folyók szabályozottságának csökkentése

- Nagy folyók szabályozottságát csökkentő intézkedések
- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok kialakítása

A Zala folyó Zalalövő alatti szakaszán

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

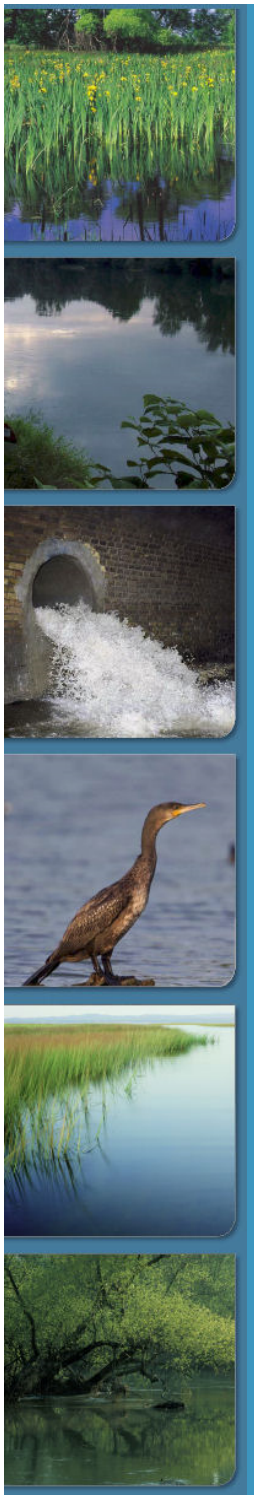

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése III.

3. Mesterséges csatornák rekonstrukciója

- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok kialakítása

A Kis-Balaton környéki csatornák, pl.: Északi-keresztcsatorna

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

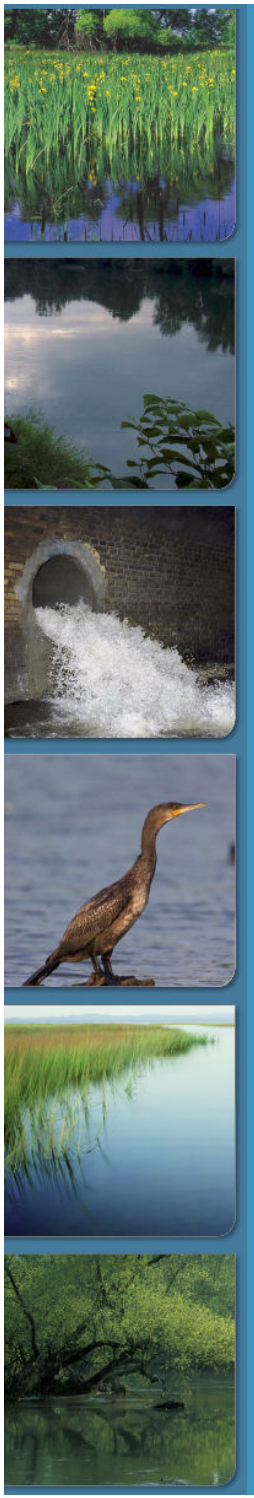

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése IV.

4. Egyedi intézkedések

- Kis-Balaton II. ütem megvalósítása

Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer befejezése

- Duzzasztók és zsilipek üzemeltetése az alvízi szempontok és a hosszirányú átjárhatóság figyelembe vételével

A völgyzárógátas tározóknál pl.: Csörgető-patak, Sárvíz-patak

Megvalósító és finanszírozó: a duzzasztó tulajdonosa, kezelője

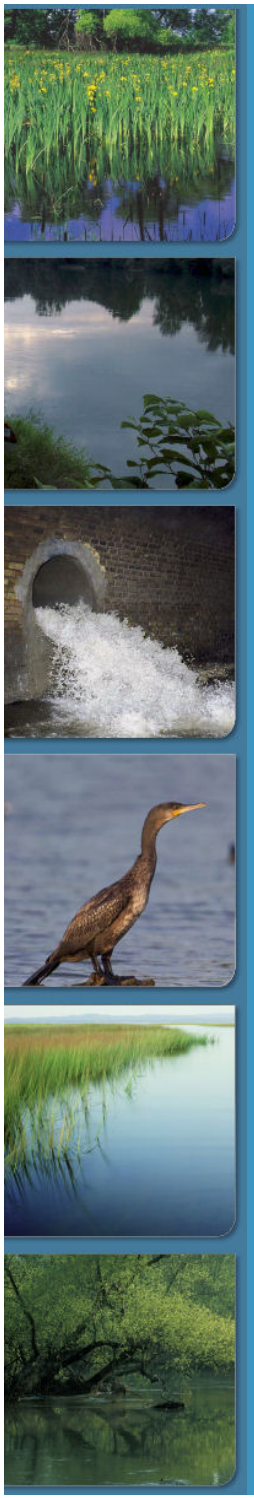

Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása

1. Felszíni vizek fenntartható használata

- Felszíni vízhasználatok fenntartható megvalósítása az ökológiai szempontok figyelembevételével: Felső-Válicka, Zala-Somogyi-határárok, Esztergályi-patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízhasználó

- Vízkormányzás, átvezetések, gravitációs kapcsolatok helyre állítása: Zala-Somogyi-határárok

Megvalósító és finanszírozó:

vízfolyások tulajdonosa kezelője

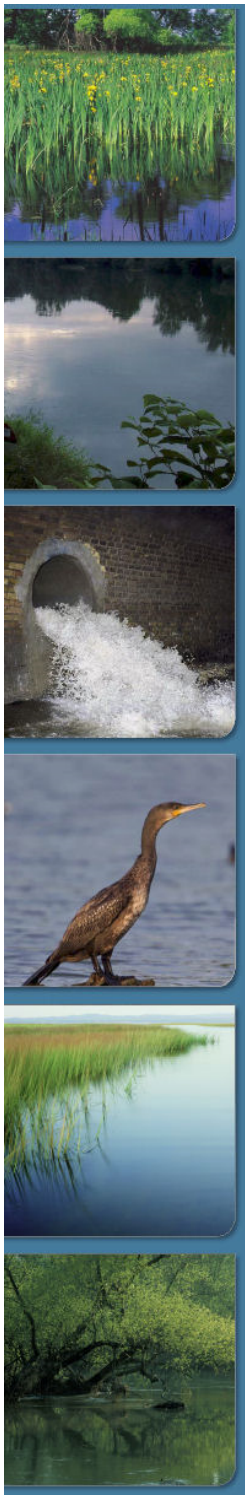

Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések

NATURA 2000-es területek: 319,24 km^2

1. Védett természeti területek speciális védelme

- Mentett oldali holtágak és mélyárterek vízellátása, pl.: Gyöngyös-folyás

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyások, holtágak, mélyárterek tulajdonosa kezelője

- Mellékágak és hullámtéri holtágak vízpótlása, pl.: Bárándi-patak, Esztergályi-patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyások, holtágak, tulajdonosa kezelője

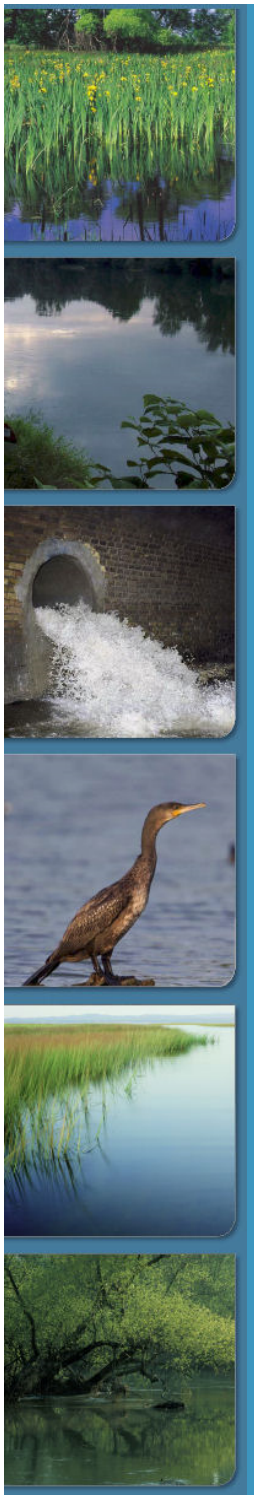

Átfogó, országos intézkedések

1. Vizsgálatok (környezeti hatásvizsgálatok)

Megvalósító és költségviselő: kötelezett kibocsátó, környezet-használó

2. Engedélyezési eljárások

Megvalósító: engedélyező hatóság

Költségviselő: állam

3. Monitoring fejlesztése

Megvalósító: állami szervezet

Költségviselő: állam

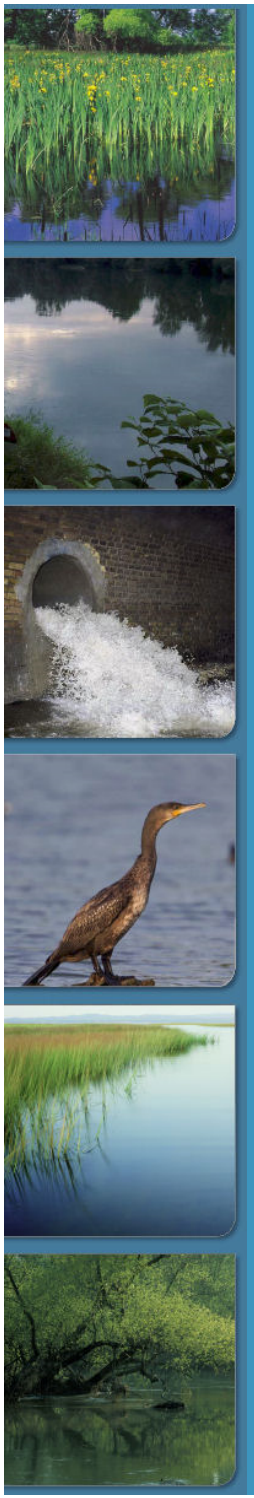

Legfontosabb kérdések a résztvevők felé

1. Egyetért-e a javasolt célokkal, intézkedésekkel, koncepciókkal? Ha nem, mi az, amit módosítana?
2 . A javasolt intézkedések közül melyeket tartja reálisan megvalósíthatónak 2015-ig, és melyeket 2021-ig, illetve 2027-ig?
3. Az Ön szervezete milyen szerepet tud vállalni a tervezett intézkedések megvalósításában, a vizek állapotának javításában?
4. Amennyiben egy tervezett intézkedés az Ön által képviselt szervezet számára ebben a formában nem támogatható, mi ennek az oka, és lát-e olyan kompromisszumot, amely a szervezet részére még elfogadható, miközben a vizek állapota is javítható?